

GESTALTNINGSFÖRSLAG UTEMILJÖ

Brf Entitan i Solna

Maj 2021

HSB – där möjligheterna bor

INNEHÅLL

Nulägesbeskrivning & Målsättning	4
Koncept	5
Boendedialog	6
Lekotop	9
Material	10
Principskiss	12
Vegetation	14

MEDVERKANDE

Gestaltningförslaget är utarbetat av HSB Stockholm Strategisk Förvaltning.

Gunilla Lundh

Utemiljökonsult/Trädgårdsarkitekt

010 442 16 37

gunilla.lundh@hsb.se

Beställare

BRF Entitan i Solna

Underkonsulter

John Graham-Clark

WSP (inmätning)

KONTAKT

HSB Stockholm

Fleminggatan 41

112 84 Stockholm

www.hsb.se/stockholm

NULÄGESBESKRIVNING & MÅLSÄTTNING

Brf Entitan i Solna är i stort behov av en tätskiktsrenovering. I och med det möjliggörs att ett större grepp tas om den gröna utemiljön när allt kommer behöva återställas efter rivning. Halva bostadsgården är anlagd på bjälklag. Den del som inte rivs upp lika drastiskt kommer ändå påverkas och vara i behov av återställan då alla transporter samt materialupplag kommer hamna där.

I nuläget är bjälklagsdelen i stort sett beklädd av gräsmatta, några mindre träd och asfalt. Inga sittplatser finns så halva gården nyttjas inte idag av boende i området.

Skarven mellan de båda delarna har en heltäckt rad av buskar som helt skiljer ytorna åt.

På parkdelen finns två förrådsbyggnader dikt an till buskarna och två små uteplatser ligger placerade i gräsytan på respektive sida av huskropparna. Några få lekredskap finns.

MÅLSÄTTNING

För att få till en inbjudande gård har hänsyn självklart tagits till vad boendeenkäten gav men även av de efarenheter vi har från tidigare projekt, platsens förutsättningar och från befintliga ekosystemtjänster (se faktaruta).

Genom att arbeta med ekosystemtjänster blir utemiljön både mer attraktiv och trivsam samtidigt som vi gör ett smart val för att skapa hållbara mångfunktionella platser.

För att öka möjligheterna för trivsel och gemenskap är en målsättning att skapa tillgängliga platser som kan användas oavsett ålder eller funktionsvariation.

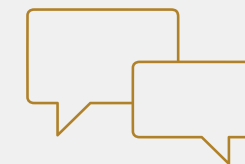
EKOSystemTjänster

Ekosystemtjänster innebär alla produkter och tjänster som tillhandahålls oss människor från naturen. Till exempel kan det handla om att rena luft, dagvattenhantering, sänka temperaturer och erbjuda rekreativa och hälsosamma miljöer som bidrar till ökad välfärd och livskvalitet (Boverket 2019).

Visste du till exempel att studier visar att barn som går på förskolor med gröna utegårdar har bättre motorik, högre koncentrationsförmåga och färre sjukdagar?

Referenser:

Boverket (2019). Biologisk mångfald. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/praktiken/mangfald/>

PROCESSEN

Processen för gestaltungsförslaget går genom 4 steg.

1

Ett första möte på plats där vi tillsammans med Er går igenom förutsättningarna för upprustningen. Vi går igenom önskemål, förväntningar, budget och tidplan.

2

Utifrån de önskemål som framkommit tas en första idéskiss fram. En idéskiss visar föreslagna former och funktioner, exempel på vegetation och materialval. Skissen diskuteras på plats med Er.

3

Idéskissen justeras efter önskemålen som framkommit och ritningsunderlaget färdigställs till klara handlingar och levereras till Er elektroniskt i pdf-format.

4

När gestaltungsförslaget är klart upprättas en mängdförteckning som är en del av förfrågningsunderlag som används i upphandlingen av själva utförandet.

KONCEPT

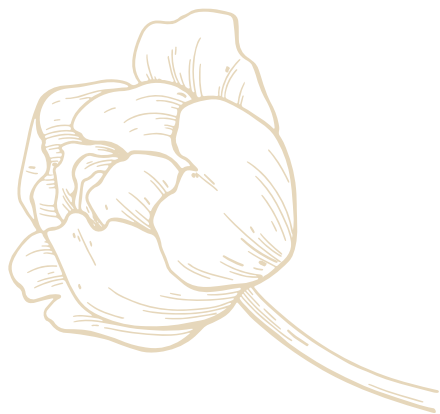
Bostadsgårdens två delar är tydligt uppdelade idag med en barriär av buskar mellan sig. Gårdsdelen på bjälklag har en begränsning i och med att den ligger just på ett bjälklag. Hänsyn behöver tas till bärighet och krav på belastning vilket påverkar förutsättningarna med till exempel jorddjup i planteringarna, och därmed också materialval.

Konceptet för gestaltungsförslaget på BRF Entitan i Solna är framtaget utifrån platsens förutsättningar och möjligheter i kombination med medlemmars önskemål. Stor hänsyn har tagits till biologisk mångfald genom att byta ut de klippta gräsytor på bjälklagsdelen mot mer blommande ytor.

För att kunna utnyttja en större del av gården utan att göra avkall på den parkkaraktär som finns på den delen har fler funktioner adderats till ytorna runt lanterninerna. Här har yta för umgänge tagits tillvara genom att skapa en del för boulespel och en annan för odling samt fler sittplatser runt dessa.

Platsen kan lätt kännas kal och ödlig utan träd som ger proportion till husen så förslaget innehåller några upphöjda bäddar för mindre träd men även portaler, pergola och enskilda pelare som får agera höjden på denna yta.

Två ytor med så vitt skilda karaktärer och förutsättningar är en utmaning, därför har fokus legat på att skapa två ytor där olikheterna finns kvar men att arbeta med ett flöde mellan ytorna. På så sätt har ytorna varsin karaktdär men binds ihop med gångstråk och tillgänglighet så de ändå upplevs att tillhöra varandra.

Odlingslådor

Boule

TIPS

Att ha kortklippta gräsmattor på allmänna platser tar stora resurser i anspråk och ger mycket koldioxidutsläpp – delvis i onödan. Om man låter en del av gräsmattan bli en blommande äng, så kan man sänka driftkostnaderna. Dessutom får man ner utsläppen av växthusgaser, säger Maria Ignatieva, Institutionen för stad och land vid SLU.

Hon menar att gräsmattor är som en slags grön öken. Man kan bli lurad av att de ser så naturligt gröna ut, men i själva verket är det en väldigt artfattig miljö för växter och djur, i synnerhet pollinerande insekter.

BOENDEDIALOG

En enkät togs fram som lämnades till alla medlemmar och ett efterföljande informationsmöte hölls i mitten av februari 2021. Målet med detta var att få in behov och önskemål från de som verkligen nyttjar gården samt att alla ska ha möjlighet att känna delaktighet när det rör de gemensamma utrymmena.

Att umgås med familj och vänner är det som toppar önskemålen om gårdens nyttjande. Det märks av i hela samhället just nu hur viktiga dessa mötesplatser utomhus är. Vårt behov av att kunna ses är enormt. Vi behöver utveckla dessa uterum för att de ska kunna fungera i alla väder. Därtill har synpunkter inkommit om vikten av tak på vissa av mötesplatserna.

Vi vill kunna umgås och ha möjlighet till att grilla och att barnen ska kunna leka i närheten.

I enkäten framkommer även önskan om att kunna sitta i lugn och ro. Slutsatsen blir då att behov finns av flera sittplatser för att så många som möjligt ska kunna nyttja gården samtidigt.

BEHOVET AV RÖRELSE

I tider när vi tillbringar mycket tid i våra hem blir närmiljön extra viktig. Vi behöver komma ut och röra oss. Det är inte bara barnen som behöver leken för att utveckla motorik och fantasi, utan även för vuxna är möjligheten till aktivitet helt avgörande för vårt välbefinnande. Önskemål om utegym har framkommit, i gestaltningen ses alla möjligheter över, utmaningen med utrustning på bjälklag är monteringen då utrustningen måste gå att fästa i underlaget på ett fungerande sätt. Alltså, utan att skada tätskiktet.

Gården är stor och har potential till att skapa olika rum. Fördelen med det är att flera önskemål om funktioner kan komma till sin rätt. Gångstråk som binder samman de olika funktionerna ger också variation till att promenera på gården.

TRYGGHET

På dagen tycks alla svarande känna sig trygga i sin utemiljö men när mörkret smyger sig på ändras det. Vad är det som får oss att känna otrygghet? Belysning är en stor del av den upplevelsen och önskan om bättre sådan har framkommit i enkäten. Här handlar det framförallt om att identifiera mörka partier och lysa upp dessa eller se över andra åtgärder som att stamma upp buskar för att öppna upp, eller ersätta högre vegetation med lägre för att man inte ska kunna gömma sig bakom. En annan möjlighet för att öppna upp och minimera otrevliga möten kvällstid är att lägga in alternativa gångvägar.

Ytterligare aspekter att ta hänsyn till är hur planteringarna är uppbyggda. Finns det genomsiktighet i kombination med belysning är det ett sätt. Det innebär inte att det behöver vara en helt kal gård fri från buskage och rumsindelningar utan mer hur ytorna komponeras och förhåller sig till varandra.

Det allra viktigaste är att gården används! Utan människor som rör sig blir en miljö lätt otrygg. Så utmaningen blir att få till en så inbjudande bostadsgård som möjligt att det inte går att motstå att vistas i den.

SANDLÅDA

I enkätsvaren framkommer också önskemål om sandlåda för de allra minsta barnen att kunna leka nära hemmet. Problematiken med sandlådor är att de lätt ansamlas skräp och finns det katter i området så blir det lätt en toalett. För att komma runt detta finns möjligheten med nät som skydd eller ett lock som kan lyftas bort under lek och sedan tillbaka för att stoppa objudna gäster.

VEGETATION

Utgångspunkten är att återskapa så mycket växtlighet som är möjligt, det finns även i enkätsvaren en stor önskan att få till mer blommor och buskar. Som sagt så är förutsättningarna begränsade på ytan med bjälklag men möjligheterna finns genom att lyfta upp bäddarna för olika höjder beroende på vad som ska växa i dem.

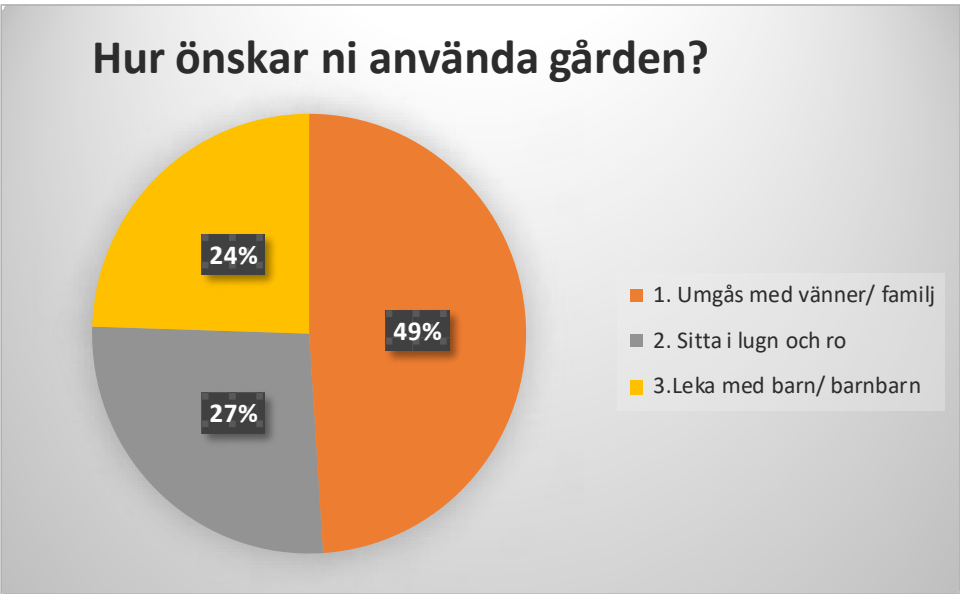
”Det viktigaste för att uppnå trygghet i en utemiljö är människorna. Lever gården - ökar trygghetskänslan.

SAMVARO

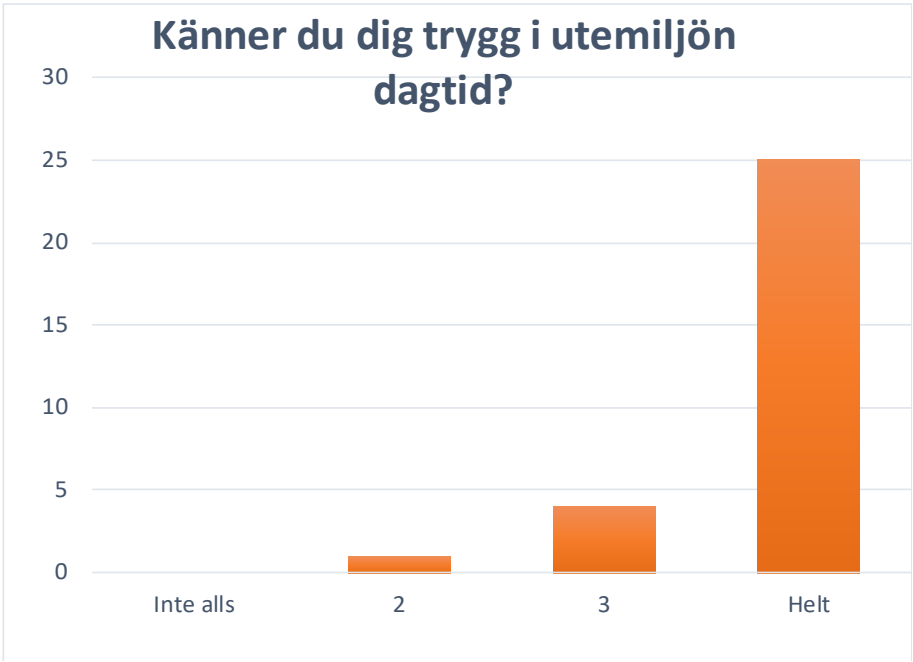
Att umgås med familj och vänner är det som står högst på önskelistan är inte förvånande. Vår längtan till att mötas har gjort sig extra påmind sista året. Även innan pandemin märktes en längtan ut och att behovet av mötesplatser i naturen ökar.

Vi behöver fler åtskilda platser. Små avskilda sådana för lugn och ro och platser för större sällskap eller för att vistas med avstånd. För att tillgodose alla åldrar får leken bli en del av utemiljön. Därmed inte sagt att det behöver vara en regelrätt stor lekplats.

TRYGGHET DAGTID

Majoriteten av svaren har varit att trygghetskänslan dagtid är god. Vissa svar är ändå att tolka som att det finns mer att göra, framförallt på kvällstid när mörkret faller.

TRYGGHET KVÄLLSTID

Här skiftar trygghetskänslan något och kommentarer om bättre belysning har inkommit.

FORTS. BOENDEDIALOG

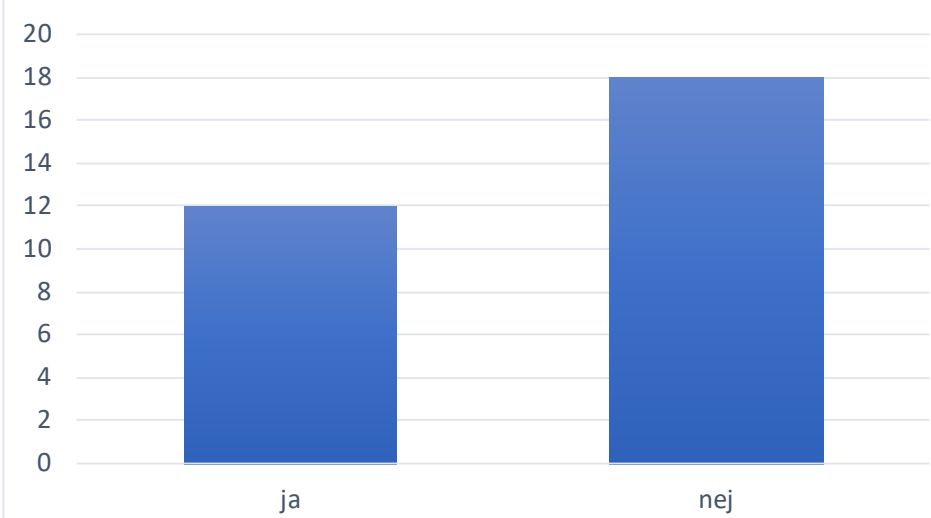
CYKELPLATSER

Av de svarande har fler sagt nej än ja. Men i olika övriga kommentarer har framgått att det saknas plats i cykelrummen. Det har även inkommit synpunkter på att det är på entrésidan som det önskas fler platser. Om ytterligare platser ska vara på gården finns åsikter om placering för att försvåra för stölder.

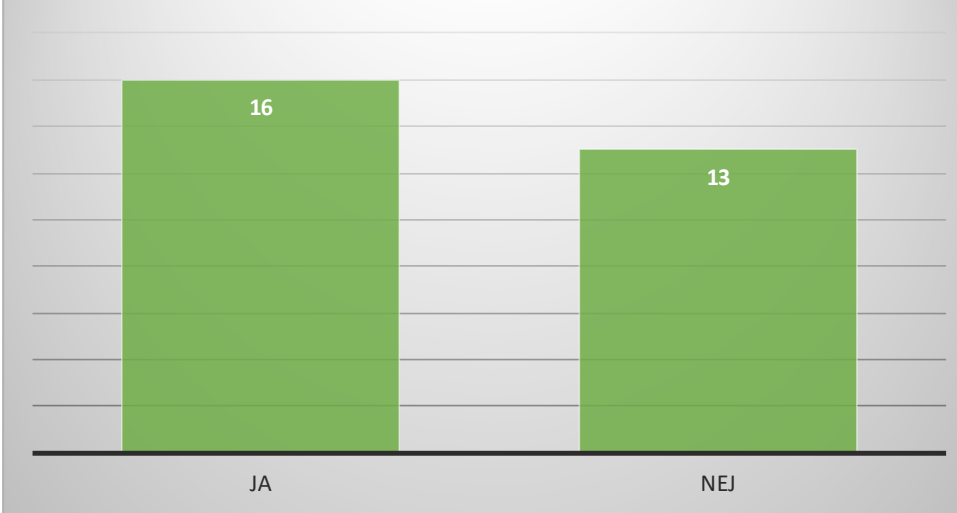
ODLING

En majoritet av svaren var positiva till odling på gården. Övriga kommentarer har varit att även om det varit ett nej-svar så finns inget motstånd till att det görs. Fördelen med odling är att det skapar en plats för gemenskap när man börjar prata med grannen om någon kan hjälpa till att vattna, dela recept och dialog kring fröer, vad man lämpligast kan odla och så vidare. Vi ser att odlingsytor både bidrar till en ökad biologisk mångfald och en ökad social hållbarhet.

Vill du kunna parkera cykeln på gården?

Vill du kunna odla på gården?

LEK

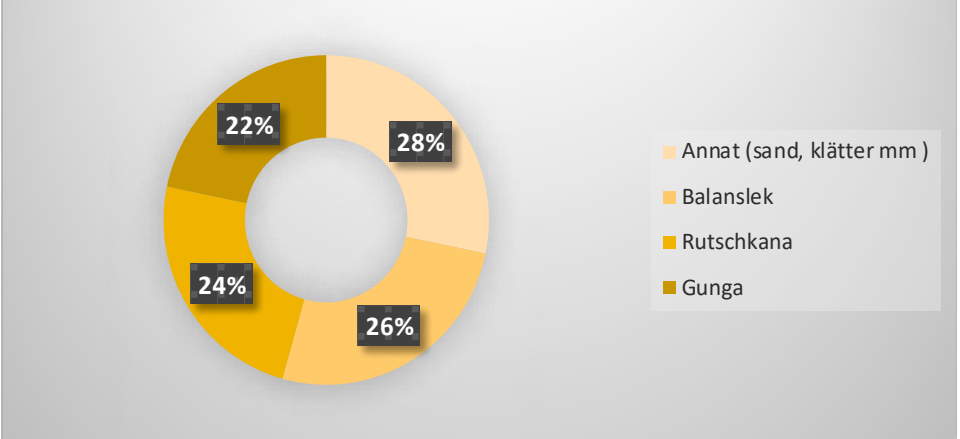
Angående lek så är slutsatsen att en majoritet av inkomna svar ej ser ett behov av lek. Det är däremot inte sagt att det finns motstånd till att lek har en plats på gården. Fler kommentarer har varit att det är trevligt med lek och barn på gården även om det inte finns barn i det egna hushållet.

LEKREDSKAP

En kommentar har varit att det finns en lekplats som drivs i kommunal regi endast 100 meter bort med gångväg dit. Det ena behöver inte förta det andra. Men det tål att tänka till om till vilken ålder redskapen ska rikta sig till.

Vilka lekredskap skulle önskas på gården?

UTEGYM

Under övriga användningsområden har det framkommit en önskan om möjlighet till enklare träning i form av någon typ av utegym.

Utegygym

Lek

LEKOTOP

En lekotop är en naturlig miljö som erbjuder höga lekvärden för barn som inte består av traditionella lekredskap. Istället för de traditionella lekredskapen skapas lekvärden med t. ex trästockar, broar, vatten och vegetation som uppmuntrar barnen att interagera med sin närmiljö.

De traditionella lekplatserna på Brf Entitan föreslås kompletteras med lekotoper på utvalda platser runt om i föreningens utemiljö. Träspänger som går genom vegetation, leksnår, frukt- och bärlundar samt stock-och-sten som kan användas i barns lek är exempel som tas upp i gestaltningsförslaget. Lekotoperna är inte enbart avsedda för barn utan kan även nyttjas och uppskattas av alla boende. Lekotoper är även ett estetiskt vackert inslag i utemiljön och gör den mer attraktiv.

” Lekotoper är naturlika miljöer som har speciella lek- och upplevelsevärden kopplade till sig, men som också erbjuder olika ekosystemtjänster.

MATERIAL FÖR BJÄLKLAGSGÅRDEN

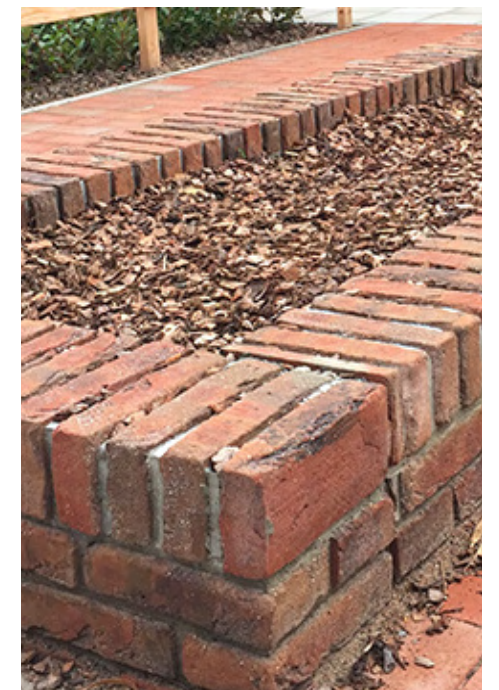

MATERIAL

Tillgänglighet, umgänge och varma toner som passa in med fasadernas tegel. Trä, bränt tegel, cortenstål, grus och marksten.

Kontraster mellan vilt och struktur där fornerna står för den strama och växtbäddarna med äng och naturalistiska perennplanteringar får vara det vilda.

Trätrall som golv vid samvaroyta som gör plats för både sittgrupp i sol och en mer i skugga under ett pergola tak

MATERIAL FÖR ÖVRE GÅRDEN

MATERIAL

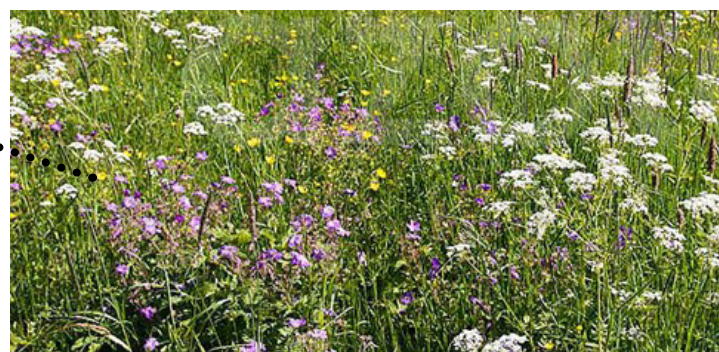
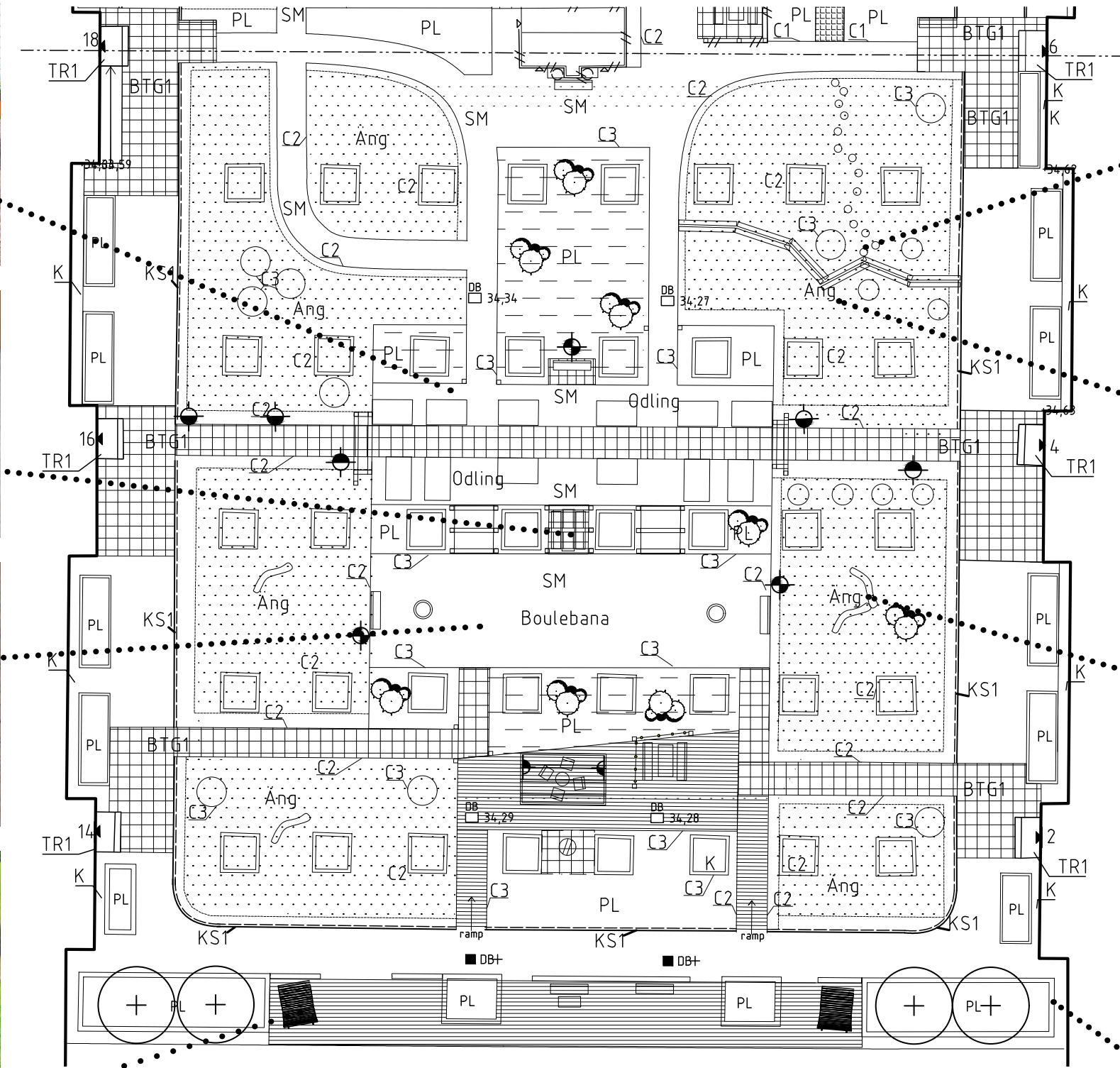
Den övre gårdens parkkaraktär är viktig att behålla. För att hitta en röd tråd med den andra delen så får delar av materialen följa med. Pergolan, möblerna och markmaterial. Samvaroytan som gränsar till bjälklagsdelen blir en övergångsyta där samma markmaterial (grus och betongsten) används för att knyta ihop till en helhet.

Här adderas även ett nytt återkommande material som passar bättre till just parkmiljön och det är smågatstenen. Den används som kantsten och som små dörmattor men även på en del av samvaroyta vid lekdelen. Här får naturmaterialen tala i form av granit i grus och smågatsten samt i sanden som finns som fallskydd.

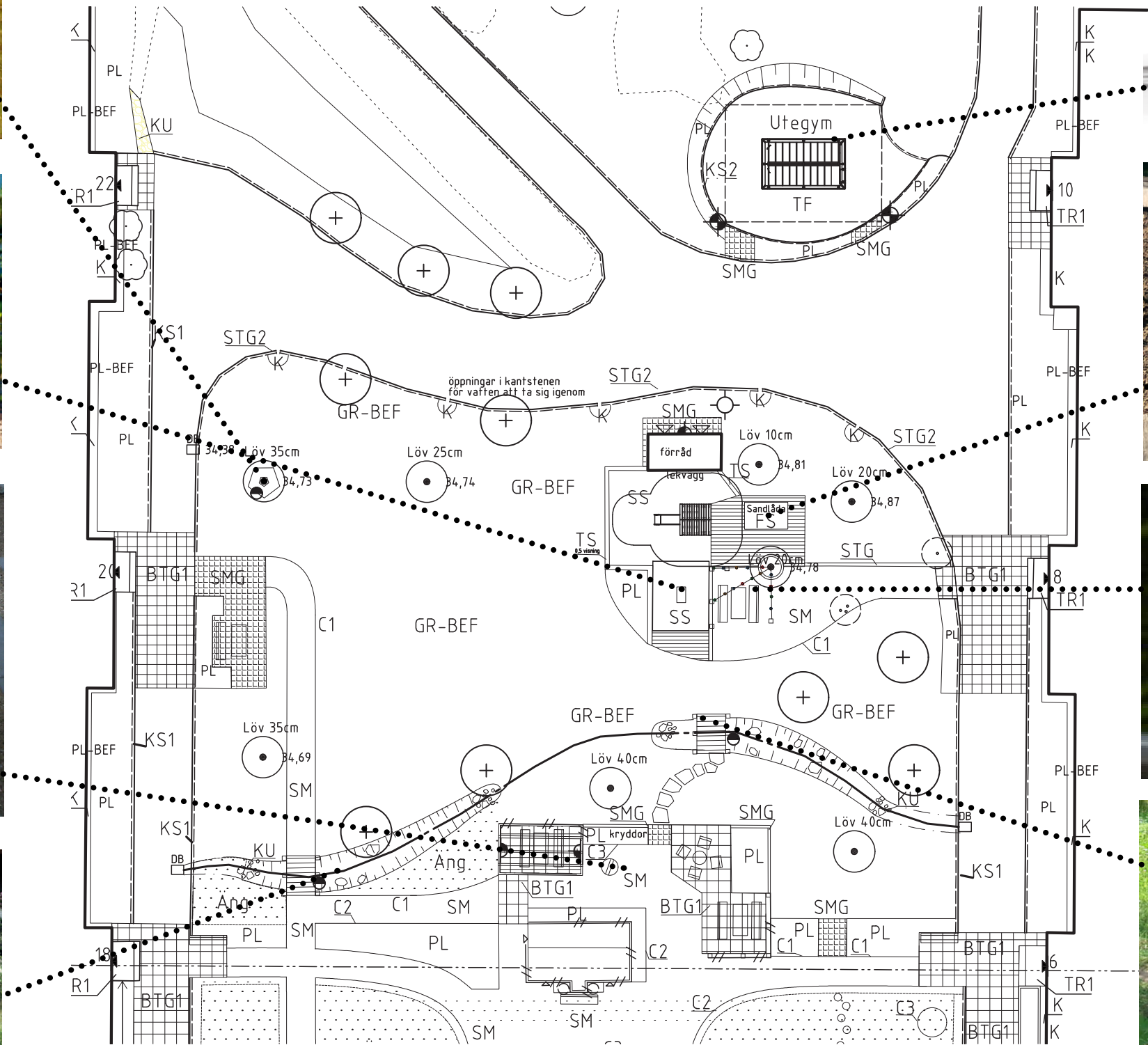
Här behövs inga upphöjda bäddar då det ändå finns markkontakt. Istället för anlagda gångar placeras tramstenar i nivå med gräsmattan vilket underlättar för gräsklippning. För att flytta oss ännu mer mot naturmarken så har utegymmet fått träflis som fallskyddsmaterial vilket passar bättre just för naturmark.

PRINCIPSKISS GÅRD PÅ BJÄLKLAG

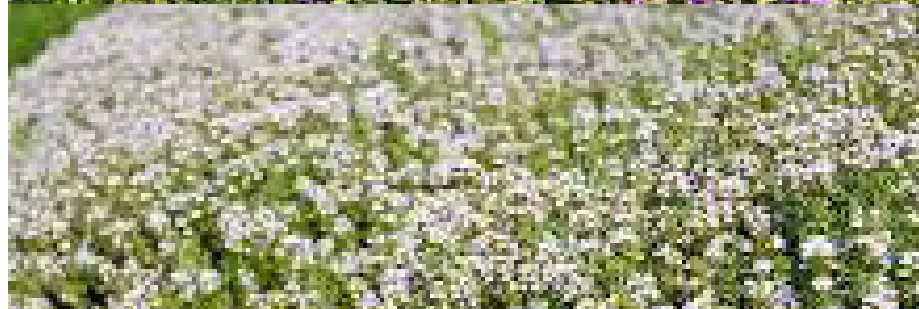
PRINCIPSKISS ÖVREGÅRDEN

VEGETATION

Det är en begränsning när det gäller planteringar på bjälklag. Terrassen kan inte överhöjas så mycket så att jordmånen blir som de flesta växter önskar. Större delen av ytorna täcks med ängblomning som i sin tur gynnar alla våra pollinerare. Som kant runt delar av dessa planteras en enhetlig `häck` av t ex lavendel, kantnepeta, timjan och stenkynedel. Detta för att dra till sig ögat de perioder då ängsblomningen över.

Vissa delar höjs upp och där förfinas ängskaraktären och kommer blomma lite intensivare. För att få ytterligare höjd så placeras ringar av cortenstål där solitära buskar får plats.

KOMBINATIONER

PARKMARKEN

På ytan med egen markkontakt finns ett större jorddjup och mer skugga vilket ger möjlighet till andra växter. Här finns en kombination mellan vipphortensia, tuvrör och liten daggkåpa. Dessa bildar en fin kombination med en bas av hortensian som blommar på sensommaren, daggkåpan som kant och marktäckare (blommar högsommar) och gräsen som står vackra in på den tidiga vintern.

PARKMARK

Ölandstoken har ett förvånansvärt dåligt rykte. Ingen buske som den klarar däremot att blomma under så lång tid som den. Idag finns vackra sorter och inte bara den klart gula som vi sett mycket av från 60-talet. En mycket bra och anspråkslös buske som här får stå som grund till de stora japanska gräset med det respektfulla sortnamnet Dronning Ingrid.

BJÄLKLAGSGÅRDEN

Med ett mindre jorddjup begränsas valen. För att på ett förädlad sätt harmonisera med ängsyterna har dessa perennitor byggts upp för att kunna ge plats för perenna växter som ger en fin blommning. Denna kombination består av blomstersalvia, klotlök, kärleksört (för sen blommning) och ett präriedroppgräs som är friskt grönt under sommaren och som går över till en mer orande ton mot hösten.

BJÄLKLAGSGÅRDEN

Klot, gräs, bindare och en strukturerad horisontell blomma är vad denna kombination bjuder på. Här tittar vi på växter som gynnar pollinering. Stenkyndeln binder ihop kompositionen, röllekan och bolltistel är växter som är vackra även efter sin blomningsperiod. Gräset här är ett lågt sådant med vackra ax under försommaren.

VÄXTFÖRSLAG BJÄLKLAGSGÅRD

TRÄD

Inga stora träd kommer tynga bjälklagsgården. Men lite höjd behövs för att få fler dimensioner och för att ge lite skugga samt förhindra vindar.

Ginnalalönn

Pelartall

Silverpären (beskuren)

BUSKAR

Anpassade för ett magert liv med begränsad jordmån krävs buskar som kan klara dessa förutsättningar.

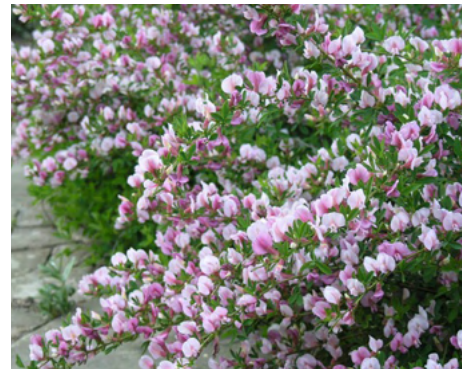
Kopparhäggmispel

Liten röd häckberberis

Rödbladi perukbuske

Purpurginst

Kryptuja

Liten bergtall

Sandkörsbär

PERENNER

Fleråriga växter som vissnar ner på vinter och kommer åter när vårvärmen dyker upp. Hänsyn för bjälklag och biologiska mångfald har tagits.

Brun taggpimpinell

Gyllenrölleka

Tuvrör

Stenkyndel

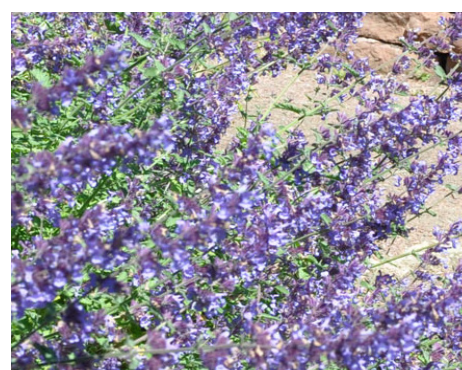
Blå bolltistel

Rödbladi kärleksört

Präriedroppgräs

Kantnepeta

Lavendel

Stäppsalia

Vårälväxing

VÄXTFÖRSLAG MARKGÅRD

TRÄD

De befintliga stora träden (t ex blodlönn) behålls. Vissa nya träd planteras. Dock inga stora. Ätbart såsom äpple., vårbloom i bergkörsbär och höstfärging i rönnen.

Bergkörsbär

Äppelträd

Ullungrönn

BUSKAR

Större shok av små friväxande buskar planteras. Även formklippta häckar såsom liguster och idegran (ej på bild) läggs till för att markera rumsbildningar. T ex runt bänkar.

Kopparhäggmispel

Brakved

Vipphortensia

Ölandstok 'Tangerine'

Ölandstok 'Lemon Meringue'

Röda vinbär

Svarta vinbär

PERENNER

Fleråriga växter som vissnar ner på vinter och kommer åter när vårvärmen dyker upp.

Silverax

Anisisop

Liten daggkåpa

Hjärtbergenia

Stenkyndel (vit)

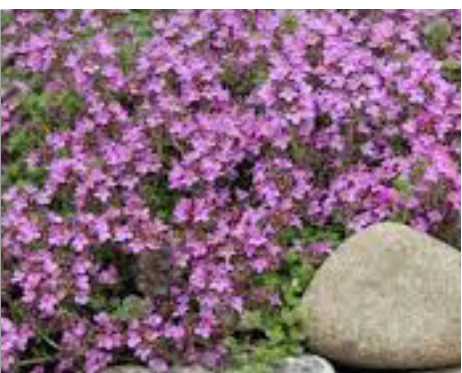
Funkia

Jättetåtel

Kryddtimjan

backtimjan

Kungsmynta (oregano)

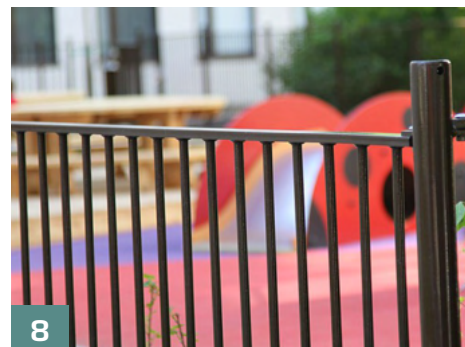
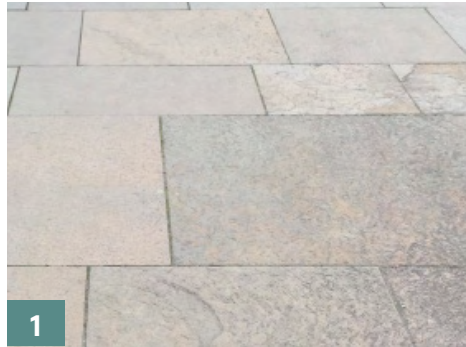
Gräslök

LÖKVÄXTERNA

1. Den allra tidigaste blommningen har vi i snödropparna. Efter det tar vintergäcken vid och följs av vårstjärnan.
2. Ett hav av krokus i kontrasterande färger ska förgylla ängsmarken när vårstjärnan vissnat ner.
3. Pingstliljor till pingst vill alla ha. En stabil lökväxt som snällt kommer år efter år. Just denna bär det bubblande namnet 'Prosecco'.
4. De botaniska tulpanerna är en liten vild variant som rådjuren lämnar i fred. Är duktiga på att sprida sig och kommer tillbaka lika troget som narcissen.
5. De allra senaste lökarna är Allium. Här ses den lilla vinröda klotlöken och den vita skägglöken. Nu blommar även perenner och de gör sällskap med bland annat stäppsallian i juni, juli.

FUNKTIONSBESKRIVNINGAR

1. Plattytter av betong anläggs för att klara belastning av brandfordon på de ställen brand behöver komma fram samt maskin för snöröjning. Markstenen ska upplevas som trivsamt och säkert att gå och vistas på.
2. Markytter utformas med lutning från hus och så att en god ytavvattning erhålles och vattenansamling ej uppstår. Takavvattning och dagvattenhantering ska fungera väl så att inte olägenheter eller skador på fastigheten uppstår. Lösningar med LOD förespråkas. Där ej LOD är möjligt leds dagvattnet till dagvattenbrunnar.
3. Samtliga växter som inte kan planteras samma dag som de levereras skall täckas eller jordslås i skuggigt läge. Rötterna skall hållas fuktiga. Planteringsdjup skall vara lika med planteringsdjupet i plantskolan om inget annat föreskrivs. Rotbeskärning utförs efter behov.
4. Växtjorden skall vara fri från roto gräs. Jordklumpar och sten större än 50 mm i diameter samt främmande föremål får ej förekomma.
5. Växtbädd skall utföras enligt omfattning på ritningar. Samtliga växtbäddar skall utföras med en överhöjning på 100 mm samt avjämnas före plantering och sådd.
6. Samtliga vegetationsytter ska vara marktäckande efter två säsonger för att motverka skötselintensiva ogräsuppslag. Växtligheten placeras så att den inte täcker belysningspollare och dyl.
7. Lekredskap som väljs ska följa kraven för lekredskap enligt SS-EN1176.
8. Räckten och stängsel ska följa kraven enligt SS-EN1176-77

PSSST ...

Följ oss på instagram

Följ oss på instagram:
hsbstockholm

HSB – där möjligheterna bor